«КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ МОВИ»

Освітня програма: «Середня освіта (Українська мова і література)»
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)
Обсяг: 4 кредити ЄКТС
Курс: 5; **Семестр:** 1
Дні, Час, Місце: згідно з розкладом
Кафедра: української мови, літератури, культурології та журналістики
Затверджено: на засіданні кафедри української мови, літератури, культурології та журналістики, протокол № 8 від 14 березня 2025 року

Інформація про викладача

Ім'я	Бойко Надія Іванівна
Контакти	E-mail: bni_bni52@ukr.net, тел.: (068) 284 02 07
Робоче місце	Кафедра української мови, літератури, культурології та журналістики (ауд. 213 «Гоголівського корпусу»)
Години консультацій	Вівторок: 13:30 – 14:50

Опис навчальної дисципліни

Курс «Культура української наукової мови» розроблений для здобувачів ОП усіх спеціальностей другого (магістерського) рівня вищої освіти, він спрямований на вдосконалення лінгвістичної, текстоцентричної компетентностей молодих науковців та забезпечення мовознавчого аспекту їхньої професійної діяльності. Важливість дисципліни вмотивовуємо сучасними вимогами, мовною якістю тексту магістерської роботи, яка суттєво впливає на теоретичну та практичну цінність наукової праці.

Опанування курсу допоможе сформувати систему теоретичних знань про особливості наукового стилю сучасної української мови, критерії розмежування стилів, основні вимоги до написання, оформлення й оприлюднення наукових досліджень. Стилістично вмотивований, виважений і довершений текст наукового дослідження уможливлює розуміння і засвоєння теоретичної інформації, підтримує

увагу читачів або слухачів, утверджує чи змінює погляди та переконання щодо проблеми аналізу.

Курс «Культура української наукової мови» сприятиме усвідомленому використанню різнорівневих мовних одиниць, виробленню комунікативно досконалої наукової мови, умінню послуговуватися ресурсами наукового стилю, уможливить застосування відомостей про писемну й усну форми наукової мови в комунікативних процесах, професійних ситуаціях, спроможність будувати план наукового дослідження, забезпечувати його логічну структурованість, а також створювати наукові тексти (тези, анотації, статті, рецензії та ін.). Дисципліна сприятиме формуванню навичок наукової аргументації, уміння організовувати наукову комунікацію, дотримуватися культури мовлення та досягати мети, а також переконливо оприлюднювати результати досліджень перед аудиторією, виголошувати ключові позиції, аргументовано відповідати на запитання.

Курс передбачає орієнтацію на вироблення етики наукової комунікації, коректне розкриття тем та ідей попередників, дотримання культури покликань і ведення наукової полеміки.

Мета дисципліни – удосконалити мовнокомунікативну й текстоцентричну компетентності здобувачів наукового ступеня «магістр».

Вивчення курсу «Культура української наукової мови» сприятиме набуттю здобувачами фахових компетентностей:

ФК1. Здатність використовувати в професійній діяльності та застосовувати в конкретному спілкуванні знання державної мови, спілкуватися нею з представниками інших галузей знань, видів діяльності та професійних спільнот.

ФК2. Здатність покращувати вміння застосовувати виражальні засоби української наукової мови для успішної презентації чи обговорення результатів своєї наукової праці в усній та писемній формах.

ФК3. Здатність здійснювати комплексні й різноаспектні дослідження на основі високого рівня володіння лексико-фразеологічними, граматичними та стилістичними нормами української наукової мови.

ФК4. Здатність дотримуватися сучасних фонетичних, фонологічних, орфоепічних, графічних, орфографічних норм української наукової мови на рівні її усної та писемної форм.

ФК5. Розвинути комунікативну здатність до участі в роботі наукових та науково-практичних конференцій різних рівнів, практикувати спілкування в діалоговому режимі з широкою спільнотою з проблематики наукового дослідження.

ФК6. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати нову інформацію й оперувати нею відповідно до набутих знань про виражальні засоби української наукової мови.

ФК7. Здатність дотримуватися в професійній діяльності етичних норм, міжкультурної толерантності та керуватися загальнолюдськими цінностями

ФК8. Здатність застосовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології.

Результати навчання

ПРН 1. Знання та розуміння основних теоретичних положень із різних розділів української наукової мови, її сучасних орфоепічних, графічних, орфографічних норм.

ПРН 2. Уміння планувати, структурувати, реалізовувати й корегувати послідовний процес наукової праці з дотриманням академічної доброчесності.

ПРН 3. Знання різнорівневих виражальних засобів української наукової мови для успішної презентації чи обговорення результатів своєї наукової праці в усній та писемній формах.

ПРН 4. Знання етапів проведення комплексних і різноаспектних досліджень на основі високого рівня володіння лексико-фразеологічними, граматичними та стилістичними нормами української наукової мови.

ПРН 5. Усвідомлення необхідності постійно працювати над власним розвитком та вдосконаленням, уміти визначати свої професійні можливості й виявляти прагнення до підвищення культури української наукової мови на рівні її усної та писемної форм.

ПРН 6. Знання джерел отримання нової інформації та оперування нею відповідно до набутих знань про виражальні засоби української наукової мови.

ПРН 7. Уміння професійно репрезентувати результати своїх наукових досліджень на конференціях різних рівнів, застосовуючи сучасні інформаційні та комунікаційні технології.

Форми та методи навчання

Курс буде викладено у формі лекцій (20 год.) та практичних занять (20 год.), організації самостійної роботи здобувачів (80 год.).

Викладач використовуватиме інтерактивні загальнонаукові та спеціальні лінгвістичні методи аналізу. В основі навчання перебуватиме антропоцентричний, текстоцентричний, когнітивний і комунікативний підходи.

Навчальна дисципліна передбачає використання підручників, навчальних посібників з українського мовознавства; наукових джерел інформації в галузі лінгвістики; лінгвістичних словників різних типів, енциклопедій; електронного ілюстративного матеріалу, персональних гаджетів; інтернет-ресурсів.

Організація навчання

Теми лекцій

1	Культура української наукової мови як основа професійної діяльності дослідника. Предмет, об’єкт, базові поняття дисципліни.	2	

2	Специфіка і функції наукового стилю, його підстилі та жанри наукових текстів.	2	
3	Галузева термінологія. Нормативність української наукової мови.	2	
4	Статика і динаміка стильових норм української наукової мови.	2	
5	Комунікативні характеристики наукових текстів.	2	
6	Культура використання різнорівневих засобів у текстах наукового стилю.	4	
7	Академічне письмо. Культура писемної української наукової мови.	2	
8	Культура усної української наукової мови.	2	
9	Академічна доброчесність. Правила використання цитат, оформлення покликань, укладання бібліографічного списку та джерельної бази дослідження.	2	
Разом		20	

Теми практичних занять

1	Предмет, об’єкт, базові поняття дисципліни «Культура української наукової мови».	2	
2	Особливості і функції наукового стилю, його підстилі та жанри наукових текстів.	2	
3	Галузева термінологія. Нормативність української наукової мови.	2	
4	Статика і динаміка стильових норм української наукової мови.	4	
5	Комунікативні ознаки наукового тексту.	2	
6	Культура використання різнорівневих засобів у текстах різних жанрів наукового стилю.	2	

7	Культура писемної української наукової мови.	2	
8	Культура усної української наукової мови (мовлення).	2	
9	Правила використання цитат, оформлення покликань, укладання бібліографічного списку та джерельної бази дослідження.	2	
Разом		20	

Тематика самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин	
1	Проблеми стабільності і мобільності (статики і динаміки) норм української наукової мови. Культура наукової полеміки.	10	
2	Нормалізаційні процеси культури української наукової мови на різних синхронних зрізах Види й функції анотацій, рецензій та рефератів.	10	
3	Кодифікаційна практика як відбиття суспільно усвідомлених норм культури української наукової мови, детермінованих упливом екстра- та інтралінгвальних чинників. Принципи та правила укладання списку літератури та джерел фактичного матеріалу.	10	
4	Стан норм сучасної української наукової мови на різних її рівнях. Типові лексико-семантичні огріхи в процесі написання текстів наукового стилю.	20	
5	Типові словотвірні та синтаксичні огріхи під час написання текстів наукового стилю.	20	
6	Етичні норми наукової комунікації та вимоги дотримання академічної доброчесності.	10	
Разом		**80**	

Політика курсу

Безпека – понад усе.

Під час увімкнення сигналу «Повітряна тривога» здобувачі з викладачем повинні перейти з аудиторії до споруд цивільного захисту і перебувати в них до скасування сигналу.

Якщо лунає сигнал «Повітряна тривога» під час дистанційного навчання, здобувачі мають право перейти до безпечного місця та повідомити про це викладачеві.

Відвідування та / або участь є важливим компонентом освітнього процесу. У випадку, якщо здобувач бажає навчатися дистанційно, він організовує всю навчальну діяльність, включно з виконанням і поданням для оцінювання завдань, у дистанційному режимі на сторінці курсу платформи УНІКОМ.

Якщо здобувач не був присутнім на занятті через сигнал «Повітряна тривога», він повинен узгодити з викладачем виконання завдань у дистанційній формі.

Дедлайни. Крайньою межею складання портфоліо є три дні до дати заліку. Після цієї дати завдання будуть прийняті, але оцінені лише в разі перескладання заліку.

Переоцінка завдань можлива протягом тижня на основі заяви на ім'я завідувача кафедри в письмовій формі. Завідувач кафедри протягом тижня створить комісію з переоцінки завдань здобувача й після проведення аналізу повідомить йому про своє рішення.

Перескладання здійснюється згідно з чинним положенням про організацію освітнього процесу в університеті.

Академічна доброчесність та плагіат. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і дотримуватися норм Положення НДУ імені Миколи Гоголя «Про академічну доброчесність» (http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/polozennia_pro_akademichny_dobrochesnist.pdf). Усю заплановану роботу здобувачі виконують самостійно. У разі виявлення несамостійного виконання завдання, результат анулюється, а робота повертається здобувачеві на доопрацювання з дотриманням правил академічної доброчесності.

Під час виконання спільних завдань потрібно зазначати внесок кожного учасника/учасниці.

Академічна доброчесність та плагіат. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися й дотримуватися норм Положення НДУ ім. М. Гоголя «Про академічну доброчесність» (http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/polozennia_pro_akademichny_dobrochesnist.pdf). Усю заплановану роботу студенти виконують самостійно. У разі виявлення несамостійного виконання завдання, результат анулюється, а робота повертається

студенту на переопрацювання з дотриманням правил академічної доброчесності.

Під час виконання спільних завдань потрібно зазначати внесок кожного учасника/учасниці.

Мобільні пристрої на занятті дозволено використовувати тільки з навчальною метою.

Поведінка в аудиторії. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і дотримуватися Правил внутрішнього трудового розпорядку університету (http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/pravula_rozporiadky.pdf), а також принципів і правил поведінки, визначених Етичним кодексом Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/etychkodex.pdf).

Позитивом є активність здобувачів щодо планування освітнього процесу та їхньої участь у неформальній освіті.

Основні джерела інформації для вивчення навчальної дисципліни

Література

Основна:

1. Бацевич Ф., Кочан І. Лінгвістика тексту: підручник. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2016. 316 с.
2. Бук С. 3000 найчастотніших слів наукового стилю сучасної української мови / наук. Ред. Ф. С. Бацевич. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 192 с.
3. Гриджук О. Є. Фахова термінологія: навчальний посібник. Львів: НЛТУ України, 2016. 403 с.
4. Дащенко Н. Л. Науковий текст: оформлення й редагування: навчальний посібник. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. 431 с.
5. Дудик П. С. Стилістика української мови: навч. посіб. Київ: Академія, 2005. 368 с.
6. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності: стилістика та культура мови. Київ: Довіра, 1999. 431 с.
7. Колоїз Ж. В. Українська наукова мова: практикум. Кривий Ріг: КДПУ, 2017. 135 с.
8. Кочан І. М. Українська наукова лексика: міжнародні компоненти в термінології: навчальний посібник. Київ: Знання, 2013. 294 с.
9. Мацько Л. І. Українська мова в освітньому просторі. Київ: Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. 607 с.
10. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови: навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 360 с.
11. Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.
12. Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю. Київ: Вид. Дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.

13. Семеног О. М. Культура наукової української мови: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 216 с.
14. Струганець Л., Бобесюк О., Веремчук О. та ін. Культура мови : від теорії до практики : монографія / за ред. Л. Струганець. Тернопіль : навчальна книга – Богдан, 2015. 220 с.
15. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навчально-методичний посібник. Київ: НАДУ, 2008.184 с.
16. Шкіцька І. Ю. Основи академічної доброчесності: навчально-методичний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 64 с.

Додаткова:

1. Бондаренко А. Українська мова (за професійним спрямуванням): навчально-методичний посібник. Ніжин: Видавництво НДУ ім. Миколи Гоголя, 2021. 102 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000 од. / уклад. та голов. ред. В.Т. Бусел. Київ, Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.
3. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни. Донецьк : ДонНУ, 2012. 426 с.
4. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. Київ: Довіра, 2004. 448 с.
5. Партико З. В. Загальне редагування: нормативні основи: навч. посібник. Львів: Афіша, 2006. 416 с.
6. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля. Київ, 2011. 844 с.
7. Шевчук С. В. Українське ділове мовлення. Київ: Алерта, 2015. 307 с.
8. Українська мова: енциклопедія. НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, Інститут української мови; гол. ред. В. М. Русанівський. Вид. 3-є, зі змінами й доповн. Київ: Укр. енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2007. 856 с.

Інформаційні ресурси

Лінгвістичний портал MOVA.info. URL: http://www.mova.info/.

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: https://uk.wikipedia.org.

Український мовно-інформаційний фонд НАНУ. URL: www.ulif.org.ua.
Національна бібліотека імені В. І. Вернадського http://www.nbuv.gov.ua/
Наукова бібліотека університету https://library.ndu.edu.ua/
кафедральний фонд
джерела Інтернету